

Soru-Cevap

Soru: Kırgızistan'da olaylar kızıştı, muhalefet 08.04.2010'da Bakiyev'e karşı darbe yaparak bunda başarılı oldu, otoriteyi ele geçirdi ve Bakiyev doğum yeri olan ülkenin güneyine kaçtı. Ardından bugün, yani 16.04.2010 günü istifa ederek Kazakistan'a gitti... Bu sırada darbeyi ilk tanıyan ve kutlayan Rusya oldu. Zira geçici Başbakan Roza Otunbayeva, 08.04.2010 Perşembe günü, yani geçici hükümetin işlerin dizginlerini ele geçirdiği gün Rusya Başbakanı Putin ile resmi bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Bu da olayların arkasında Rusya'nın olduğu anlamına gelmektedir. Şayet bu doğruysa 2005 yılında Asker Akayev'e karşı düzenlenen darbeyle yönetime getirdiği ve 23.07.2009'daki son seçimlerde desteklediği Bakiyev'e karşı Rusya nasıl olur da böyle bir darbe yapabilir? Rusya'yı kıskırtan ve Bakiyev'i devirmesine sebep olan şey onun Manas'daki Amerikan askeri üssünü kapatmaması mıdır?

Cevap: Bütün kanıtların Bakiyev'in devrilmesinin arkasında Rusya'nın olduğunu gösterdiği doğrudur. Ancak bu, Bakiyev'in Manas askeri üssünü kapatmamasından ve üssü Amerikalılara yeniden kiraya vermesinden dolayı değildir. Çünkü Rusya, üs ve Bakiyev'in yönetimde kalması hususunda muvafıktı. Hatta Rusya, 15.07.2009'da üssü yeniden kiralamasından sonra, yani Bakiyev'in yeniden seçilmesinden ve Rusya onu desteklemekten önce 23.07.2009'da onun seçilmesini desteklemiştir. Nitekim Rusya'nın onun seçilmesini desteklemesi dikkat çekici idi. Zira Rusya Devlet Başkanı Medvedev, bizzat Kırgızistan'a gitmiş ve 02.08.2009 günü Bakiyev için düzenlenen atama merasimine katılmıştı!

Dolayısıyla Rusya'yı kıskırtan şey üssün yeniden kiralınması değildir. Bilakis Rusya, bu hususta hatta kendisinin getirdiği yeni yönetim hususunda muvafıktı. Zira Rusya, üssün kalması hususunda muvafıktı ve darbe liderleri de bu hususta açıklama yapmışlardır. Dolayısıyla Rusya, Amerika'yı hoşnut etmek ve bu bölgede onun şerrini kendisinden uzaklaştırmak için aslen üssün anlaşmasının yenilenmesine muvafıktı. Çünkü Rusya, Manas askeri üssünü "transit" geçiş noktası, yani her iki ülkenin de düşmanı olan İslam beldesi Afganistan'a geçiş noktası olarak görmekte olup bu üssün Rusya'nın nüfuzunu etkileyecek olan içerideki çalışma ile bir ilgisi yoktur.

Ancak Rusya'yı kıskırtan ve onu eski ajanı Bakiyev'e karşı darbe yapmaya sevk eden faktör başka bir husustur. Bu faktörün ne olduğuna vakıf olmak için aşağıdaki olayları zikredeceğiz:

1. Amerikan Başkanının Afganistan'dan Sorumlu Temsilcisi Richard Holbrooke, 19.02.2010'da Özbekistan ve Kırgızistan'a bir ziyarette bulundu ve her iki ülkenin devlet başkanlarıyla bir araya geldi. Nitekim "Rusya Bugün" internet sitesinin "Rus Interfax" haber ajansından aktardığı habere göre Holbrooke, Devlet Başkanı Kurbanbek Bakiyev ile, "İkili ilişkilerin geleceğini, Afganistan'ın durumunu, gözlerden ırak bir şekilde tarafların Afganistan'ın durumu hakkında görüş alışverişinde bulunulmasını, iki ülke arasında karşılıklı çıkar işbirliğini geliştirme yollarının görüşülmesini" ele almıştır. Yine Kırgızistan Devlet Başkanlığı Basın Bürosu, Bakiyev'in şu açıklamasını aktarmıştır: "Ülkem, Kırgızistan-Amerikan ilişkilerinin geliştirilmesi ve ikili ilişkilerin aktifleştirilmesi açısından önemli ve öncelikli bir konuma sahiptir." Keza Rus Interfax Haber Ajansı ise bu haberi aktarırken açıklamaya, "taraflar gözden ırak bir şekilde" cümlesini eklemeyi uygun görmüştür. Yani bunun anlamı, Rusya'nın ajanı olan Bakiyev'in Amerikalılar ile üzerinde anlaştıkları şeyin ne olduğunu bilmemesi için onun dikkatinden ırak gizli bir şekilde demektir. Dolayısıyla bu, Kırgızistan devlet başkanı ile Amerikalılar arasında bir şeyler döndüğüne dair Rusya tarafından verilmiş olan bir işarettir.

2. "Rusya Bugün" internet sitesi, 17.03.2010'da, "Birleşik Devletler, geçenlerde Batken şehrinde terörle mücadele amaçlı özel birlikler eğitim merkezi kurmak için Kırgızistan'a yardım amacıyla 5,5 milyon

dolar tahsis ettiğini açıkladığı” şeklinde bir haber geçmiştir. Nitekim “Rusya Bugün”, Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkeleri Enstitüsü Bişkek Şubesi Müdürü Alexander Kinazov’a bu merkez konusu hakkında sorduğunda şöyle demiştir: “Washington, bu merkezi Orta Asya’daki ihtiyaçlarını gidermek için kullanmaktadır. Terörle mücadele sloganı, Irak ve Afganistan’da olduğu gibi Amerika’nın hedeflerini gerçekleştirmeye dönük gerekçeden öte bir şey değildir.” Ve şöyle eklemiştir: “Washington, Orta Asya’daki bu projeler yoluyla bölgede Rusya’nın ve Çin’in rekabetine karşı koymaya çalışmaktadır.”

3. Rusya, Holbrooke’un Kırgızistan’ı ziyaret etmesi, gözlerden ırak bir şekilde Devlet Başkanı Bakiyev ile bir araya gelmesi ve taraflar arasında gizli anlaşmaların yapılmasından dolayı korkuya kapıldı. Nitekim Amerika Kırgızistan’daki nüfuzunu güçlendirmek ardından oradan diğer bölgelere sıçramak için bu anlaşmalar, sözde terörizmle mücadele gerekçesi altında özel kuvvetler eğitmek ve ajanlar yetiştirmek amacıyla Kırgızistan’da bir Amerikan merkezinin kurulmasıyla taçlandırılmıştır.

4. Özel kuvvetler eğitmek veya diğer bir ifadeyle Kırgızistan’da Amerika için ajanlar yetiştirmek için bir Amerikan merkezinin kurulması anlaşması, tehlike çanlarını çaldırmış ve Rusya açısından kırmızı çizgileri aşmaya doğru harekete geçmiştir. Bu nedenle Rusya, Bakiyev’in Amerika ile olan ilişkisini sürdürmesini engellemek için darbe yapmaya koştu ve Bakiyev’e karşı darbe yapıp onu devirmedeki “zafer” sarhoşluğu Rusya üzerinde açıkça görülüyordu.

5. Amerika ise şok oldu. Zira Amerikan Dışişleri Bakanlığı Resmi Sözcüsü Philip Crowley, “Kırgızistan’da yaşanan karışıklıklar karşısında ülkesinin derin endişe duyduğunu” açıklamış ve şöyle demiştir: “Hükümetin hala yönetimde olduğu inancını taşıyoruz. Birleşik Devletler, muhalefetin yönetimi ele geçirdiğine dair bilgi sahibi değildir.” [Ahbar-ul Alem/07.04.2010] Bu da Amerika’nın yaşanan değişimden endişe duyduğunu, muhalefeti desteklemediğini ve Bakiyev hükümetinin yanında yer aldığını göstermektedir. Nitekim Amerika, Kırgızistan’daki üssünü üç günlüğüne kapatmış ve Kırgızistan Geçici Hükümet Başkanı Roza Otonbayeva’nın Amerika üssüne dokunulmayacağını ve önceki anlaşmaya göre olduğu gibi kalacağını açıklamasının üzerine tekrar yeniden açmıştır.

Birleşik Devletler, bu vakıya teslim olarak yeni hükümeti zımnen tanımıştır. Zira Amerika, Dışişleri Bakanı Yardımcısı Robert Blake’yi Kırgızistan’daki yeni hükümet ile görüşmelerde bulunması için oraya temsilci olarak göndermiş ve bu temsilci, yeni yetkililerin Manas’taki Amerikan üssünün kalacağına ve ona dokunulmayacağına dair güvence sözü vermelerinden dolayı Birleşik Devletlerin memnuniyet duyduğunu açıklamış ve bunları birer harika haber olarak nitelemiştir. Şu anda Amerika, özellikle Manas hava üssünün bekasını güvence altına almışken yeni vakıa ile ilişki içerisine girmek istemektedir. Görünen o ki Amerika, mevcut yeni vakıya karşı hiçbir şey yapamamaktadır. Zira Bakiyev, ülkenin günündeki kendi köyüne kaçmış ardından istifa etmiş ve Kazakistan’a gitmiştir...

Böylece Amerika, geçici bir şekilde olsa bile yeni vakıa ile ilişki içerisine girmekten başka bir yol bulamamıştır. Zira Amerika, Kırgızistan’daki mevcut durum hakkında Rusya ile müzakerelerde bulunmuş ve Rusya Dışişleri Bakanı Yardımcısı Gregory Karasen de Kırgızistan’daki durumu ele almak amacıyla Amerika’nın Moskova Büyükelçisi John Berlye ile 13.04.2010’da bir araya gelip “ülkede normal hayata dönülmesine” çağrıda bulunarak anlaştıklarını ortaya koymuşlardır! Tüm bunlara rağmen orada, Rusya ile Amerika arasındaki çatışma devam edecek ve bu çatışma, farklı eylemler, şekiller, siyasi, ekonomik ve toplumsal karışıklıklarla kendisini gösterecektir.